

РОБЪРТ ШЕКЛИ РАЗДВОЯВАНЕ НА ЛИЧНОСТТА

Превод от английски: А. Грозданова, 1983

chitanka.info

Евърит Бартълд застрахова живота си. Но първо се порови из книгите по застрахователно дело, като отдели особено внимание на разделите „Нарушаване на договорните задължения“, „Умишлено изопачаване на фактите“, „Мошеничество във времето“ и „Изплащане на застрахователните премии“.

Преди да подпише застрахователния договор. Бартълд се посъветва и с жена си. Мевис Бартълд беше слаба красива жена, нервна и хитра и се умилкваше като котка.

— Нищо няма да излезе — веднага каза тя.

— Работата е опечена — възрази Бартълд.

— Ще те опандизят и ключа ще хвърлят някъде по-надалеч.

— Няма да го бъде. Всичко ще стане като по ноти, стига само ти да не се изтървеш.

— Ще ме привлекат като съучастница — съобрази Мевис. — Не, не, не си струва.

— Мила, доколкото си спомням, отдавна искаше да си купиш манто от истински марсиански ескарт.

Очите на Мевис заблестяха. Съпругът ѝ беше напипал слабото ѝ място.

— Дойде ми на ум — някак нехайно продължи Бартълд, — че би била доволна от гардероба на „Лети Дет“, от една огърлица от рууми, от вила на Венерианската Ривиера...

— Достатъчно, мили!

Мисис Бартълд отдавна подозираше, че в това хилаво тяло бие смело сърце. Бартълд беше нисичък, започнал да оплешивява човек и съвсем не блестеше с красота. Очите му гледаха кротко през роговите очила. Но на душата му по прилягаше да обитава мускулестото тяло на някой морски разбойник.

Бартълд се зае с последните приготовления. Отиде в едно магазинче, където се рекламираха едни стоки, а се продаваха съвсем други. Брои няколко хиляди долара и излезе, като стискаше здраво в ръката си кафяво куфарче.

Предаде куфарчето на гардероб, постоя малко, докато събере сили, и се яви пред чиновниците от корпорацията „Застраховка във времето“.

Цял ден лекарите го преглеждаха и опипваха. Попълни купища бланки; най-сетне го заведоха в кабинета на окръжния директор

мистър Гринз.

Гринз се оказа висок приветлив човек. Той бързо прочете молбата на Бартълд и кимна.

— Отлично, отлично — каза Гринз. — Май че всичко е наред.

— Така изглежда — отвърна Бартълд, който няколко месеца наред бе изучавал стандартните формуляри на фирмата.

— Ще сключим договор за застраховане на живота ви — поясни мистър Гринз. — Продължителността на живота се измерва изключително в единици субективно физиологично време. Договорът важи за разстояние 1000 години от двете страни на Настоящето. Но не повече.

— И на ум не би ми дошло да отивам по-надалеч — обади се Бартълд.

— В него има точка за раздвояване на личността — продължи мистър Гринз. — Ясни ли ви са условията на тази точка и смисъла ѝ?

— Да — отвърна Бартълд, който знаеше дума по дума тази точка от договора.

— Значи всичко е наред. Моля, подпишете се тук. И тук. Благодаря ви.

Бартълд се върна в службата си — той завеждаше пласмента в компанията „Алпро Менюфекчъринг“ (играчки за деца от всякаква възраст) и веднага заяви на всички, че има намерение незабавно да се заеме с пласмент в Миналото.

— Зле сме с реализацията във времето — каза той. — Ще отида в Миналото и лично ще уредя търговията.

— Чудесно! — възкликна директорът на компанията „Алпро“, мистър Карлайл. — Отдавна си мисля за това, Евърит.

— Знам, че си мислите, мистър Карлайл. А аз, сър, взех решението съвсем скоро. „Иди сам — си казах — и виж какво става там.“ Подготвих всичко и мога да тръгна още сега.

Мистър Карлайл го потупа по рамото.

— Вие сте най-добрият завеждащ пласмента от всички, които някога са работили в „Алпро“, Евърит. Много се радвам, че сте взели такова решение. Да, впрочем — мистър Карлайл лукаво се усмихна — имам едно адресче в Канзас-сити от 1895 година, може би ще ви

заинтересува. Днес такива вече ги няма. А в Сан-Франциско от 1850 година познавам една...

— Не, благодаря ви, сър.

— Значи само делово, така ли, Евърит?

— Да, сър — отвърна Бартълд с добродетелна усмивка. — Само делово.

С вертолета Бартълд стигна до централната изложбена зала на фирмата „Темпорал Мотърс“ и си купи флипер клас „А“

— Няма да съжалявате, сър — каза продавачът, като снемаше етикета от блестящата машина. — Могъща работа! Двоен импелер. Регулируемо прицелно кацане в която и да е година. Никаква опасност от грешка.

— Чудесно — каза Бартълд. — Значи, мога да се качвам.

— Разбира се, сър. Темпорометърът е на нулата, той ще регистрира маршрутите ви във времето. Ето списък на забранените временни зони. Проникването в забранена зона се наказва с цялата строгост на федералния закон. На темпорометъра ще се зафиксирва дори най-краткото пребиваване в забранена зона.

Бартълд се разтревожи. Разбира се, продавачът не подозираше нищо, но откъде накъде приказва все за забраните и нарушенията?

— Според инструкцията аз съм длъжен да ви разясня закона — жизнерадостно продължаваше продавачът. — И още нещо, сър, пределната далечина на пътешествията във времето е хиляда години. Пътешествия на по-големи разстояния се позволяват само с писменото разрешение на Държавния Департамент.

Бартълд се усмихна принудено, стисна ръката на продавача, седна в машината и натисна копчето „старт“.

Обви го сиво небитие. Бартълд мислеше за мяркащите се край него години — безформени и безкрайни, за сивите светове, за сивата Вселена...

Но нямаше време за философствуване. Отвори кафявото куфарче и извади куп листа, написани на машина. Съставени от някаква агенция за частно следене във времето, те съдържаха историята на рода Бартълд, включително до неговия родоначалник.

На Бартълд беше нужен Бартълд. Но не кой и да е. Нужен му бе мъж на 38 години, ерген, който не поддържаше връзки с роднините си,

нямаше близки приятели и отговорна работа. А най-добре щеше да бъде, ако изобщо не работеше.

Нужен му беше такъв Бартълд, за когото никой не би се сетил и не би го търсил, ако внезапно изчезнеше.

В рода Бартълд почти всички мъже на 38 години бяха женени. Някои не бяха доживели до тази възраст. А малкото, които бяха останали живи и ергени, имаха добри приятели и любещи роднини.

Останалите след подбора кандидати се брояха на пръсти. Бартълд пътуваше, за да провери тези кандидати с надеждата, че ще намери подходящия...

Сивата мъгла се вдигна. Бартълд видя калдъръмена улица. Край него прогърмя чудноват автомобил с огромни колела. Зад кормилото седеше човек със сламена шапка.

Бартълд кацна в Ню Йорк от 1912 година.

Първият в списъка беше Джек Бартълд, наречен от приятелите си Джеки Бика — скитник печатар с играещи на всички страни очи. През 1902 година Джек беше напуснал жена си и трите си деца и нямаше никакво намерение да се връща при семейството си. Бартълд смело можеше да го смята за ерген. Прехвърляше се от печатница в печатница и никъде не се задържаше по-дълго. Сега, на 38 години, работеше някъде в Ню Йорк.

Бартълд започна от района Батъри. Най-сетне в единадесетата печатница на Уотър стрийт той намери нужния му човек.

— Търсите Джек Бартълд ли? — запита старият метранпаж. — Разбира се, в цеха е. Ей, Джек! Търсят те.

Пулсът на Бартълд се учести. От едно тъмно кюше на печатницата към него се насочи някакъв човек. Той приближи намръщен до Бартълд.

— Аз съм Джек Бартълд — каза той. — Какво искаш?

Бартълд се вгледа в родственика си и тъжно поклати глава. Този Бартълд явно не беше подходящ.

— Нищо — отвърна той. — Абсолютно нищо.

Обърна се рязко и излезе от печатницата.

Джеки Бика, който беше висок пет фута и осем дюйма и тежеше двеста и деветдесет фунта, се почеса по врата.

— Какво, по дяволите, значи това? — попита той.

Евърит Бартълд се върна при машината и подбра нов маршрут. „Много жалко — заключи мислено той, — но един дебел Бартълд не подхожда за моите планове.“

Следващата спирка беше Мемфис, 1869 година. Облечен в подходящ костюм, Бартълд се запъти към хотел „Дикси Бел“ и запита дежурния администратор как може да се срещне с Бен Бартълдър.

— Какво да ви кажа, сър — отговори старият дежурен. — Ключът е тук, значи него го няма. Може би ще го намерите в салона, ето там, зад ъгъла, в компанията на негодници като него.

Бартълд преглътна обидата и тръгна към салона.

Едва бе почнало да се свечерява, но светлината на газовите лампи осветяваше всичко наоколо. Някой дрънкаше на банджо, край бара от червено дърво нямаше нито едно свободно място.

Бартълд веднага позна онзи, когото търсеше. Той не би сбъркал Бен Бартълдър с никого. Беше точно копие на Евърит Бартълд.

А точно заради тази жизнено важна особеност Бартълд бе тръгнал на пътешествие във времето.

— Мистър Бартълдър — каза той, — може ли да си поговорим малко насаме?

— Защо не? — отвърна Бен Бартълдър.

Бартълд го заведе до една свободна масичка. Роднината му седна срещу него и го загледа внимателно.

— Сър — каза Бен, — между нас има поразителна прилика.

— Наистина — съгласи се Бартълд. — Това е една от причините за моето идване.

— Има ли и други?

— Сега ще стигнем до тях. Искате ли да пиете нещо?

Бартълд поръча алкохол и забеляза, че Бен държи дясната си ръка под масата върху коленете. Помисли си, че ръката стиска пистолет. Времето беше такова, северняците трябваше да бъдат внимателни и готови за всичко.

Когато донесоха пиенето, Бартълд каза:

— Нека говорим без заобикалки. Не ви ли привлича мисълта за голямо богатство?

— Че кого не го привлича?

— Дори ако заради него трябва да се измине дълъг и труден път?

— Дойдох тук от Чикаго — каза Бен — и мога да се замъкна и още по-далеч.

— А ако се стигне дотам, да се нарушат някои закони?

— Ще се убедите, сър, че Бен Бартълдър е готов на всичко, ако има изгода.

— Знаете ли някое местенце, където няма да ни пречат?

— Моята стая в хотела.

— Тогава да вървим.

Събеседниците станаха. Бартълд погледна към дясната ръка на Бен и ахна.

На дясната си ръка Бенджамен Бартълдър нямаше китка.

— Загубих я край Уиксбърг — обясни Бен, уловил изумения поглед на Бартълд. — Но нищо. Готов съм да се бия с всеки; ще го победея с лявата ръка и с остатъка от дясната.

— Не се и съмнявам — объркано отговори Бартълд. — Възхитен съм от мъжеството ви, сър. Почакайте ме тук. Аз... ще се върна ей сега.

Бартълд стремително се мушна през вратата-въртележка на салона и хукна към флипера.

В плановете му нямаше място за сакат.

Бартълд се пренесе в Прусия, 1676 година. С научения под хипноза немски език и с подходящо облекло той бродеше из пустите улици на Кьонигсберг и търсеше Ханс Берталер.

Беше пладне, но по улиците не се мяркаше жив човек. Дълго вървя Бартълд из града, докато най-сетне срещна някакъв монах.

— Берталер? — замисли се монахът. — А-а, вие ме питате за стареца Ото, шивача! Сега той живее в Равенсбрюк, добри ми господине.

— Навярно е така, отче — възрази Бартълд. — Но аз търся сина му, Ханс Берталер.

— Ханс... Разбира се! — Монахът енергично закима с глава, после погледна ехидно към Бартълд. — А сигурен ли сте, че ви е нужен точно той?

— Напълно — каза Бартълд.

— Ще го намерите около църквата — отвърна монахът. — Елате, аз самият отивам там.

Бартълд тръгна след монаха. Берталер беше наемен войник, воювал бе из цяла Европа. Такива около църквите обикновено не се срещат, но кой знае...

— Ето че стигнахме, господине — каза монахът, като спря пред красива, устремена към небето сграда. — А това е Ханс Берталер.

Върху стълбите на църквата Бартълд видя някакъв човек, облечен в дрипи. До него беше сложена смачкана шапка, а в нея — две медни монети и коричка хляб.

— Просяк — гнусливо промърмори Бартълд. — Но все пак, не е изключено...

Той се вгледа по-внимателно и забеляза празните, безмислени очи, увисналата челюст, потрепващите устни.

— Покъртително зрелище — каза монахът. — В битката с шведите Ханс Берталер бил ранен в главата и оттогава не е дошел на себе си.

Бартълд кимна, огледа празния църковен площад и безлюдните улици.

— А къде са хората? — попита той.

— Та нима не знаете, господине? Всички избягаха от Кьонигсберг, освен него и мен. Тук върлува Великата Чума!

Бартълд се дръпна ужасен и се затича по пустата улица назад, към флипера, антибиотиците и към някоя друга година.

Предчувствайки неизбежната несполука, Бартълд се втурна през годините в Лондон от края на XVI век. В кръчмата „Мечето“, която се намиреше близо до Грейт-Херфорд-Крос, се осведоми за някой си Томас Бартал.

— И защо ви е притрябвал Бартал? — запита кръчмарят на такова варварско наречие, че Бартълд с мъка разбра смисъла на въпроса.

— Имам работа с него — отвърна Бартълд на изучения хипнотично староанглийски език.

— Не може да бъде! — кръчмарят изгледа Бартълд. — Май че се шегувате!

Посетителите на кръчмата заобиколиха Бартълд, без да изпускат от ръце калаените халби с пиво и на фона на дрипите им той видя блясъка на смъртоносния метал.

— Доносчик, а?

— Какво ще търси тук доносчик?

— Сигурно е побъркан.

— Без съмнение, защото не би дошъл тук сам.

— И иска да му предадем бедния Том!

Кръчмарят усмихнат наблюдаваше как тълпата дрипльовци настъпва към Бартълд, как калаените халби всеки миг щяха да бъдат пуснати в ход вместо боздугани. Бартълд бе притиснат до стената.

— Аз не съм доносчик! — извика той.

— Тези ги разправяй на баба си!

Тежка халба се бухна в дъбовата греда над главата му.

Изведнъж Бартълд се сети: той дръпна от главата си шапката, украсена с пера.

— Я ме погледнете!

Дрипльовците го заоглеждаха.

— Цял целеничък Том Бартал! — извика един от тях.

— Но Том дори не е споменавал, че има брат! — допълни друг.

— Ние сме близнаци — набързо обясни Бартълд. — Разделили ни веднага щом сме се родили. Едва преди месец научих, че имам брат-близнак. И ето, дойдох тук, за да се запозная с него.

За Англия от XVI век това беше напълно правдоподобна история, пък и приликата беше очевидна. Поканиха Бартълд на масата, наляха му халба пиво.

— Закъснял си, момче — каза му един кльошав едноок просяк. — Чудесно работеше той, беше голям конекрадец... но го хванаха в Ейлсбъри, мъчиха го и го съдиха заедно с морските разбойници и което е още по-лошо, признаха го за виновен.

— Каква е присъдата му? — запита Бартълд.

— Сурова — каза един набит крадец. — Днес ще го обесят на Пазара на Непокорните.

За миг Бартълд се замисли, а после попита:

— А брат ми наистина ли прилича на мен?

— Като две капки вода! — извика кръчмарят. — Да не повярваш на очите си! Същото лице, същият ръст, всичко еднакво!

Останалите закимаха в знак на съгласие. И Бартълд, толкова близо до целта, реши да рискува всичко. Нужен му бе Том Бартал, каквото и да става.

— Слушайте ме внимателно, приятели — каза той. — Вие не обичате доносчиците и законите на Лондон, нали? Във Франция аз минавам за богат, за много богат. Искате ли да дойдете там с мен и да живеете като барони? Тихо, тихо, не се и съмнявам, че искате. Може приятели, може. Но трябва да вземем и моя брат.

— Но как ще стане това? — учуди се плещест калайджия. — Та него днес ще го обесят!

— Нима не сте мъже? — каза Бартълд. — Нима не сте въоръжени? Нима няма да рискувате заради богатство и свободен живот?

... На Пазара на Непокорните тълпата зяпачи бе малобройна, защото екзекуцията бе твърде обикновена. Но все пак и това бе развлечение. Хората запалено задюдюкаха, когато колата с осъдения изтрополи по калдъръмената улица и спря край бесилката.

Палачът бе вече горе. Огледа тълпата през прорезите на черната си маска и започна да проверява здравината на въжето. Приставите придружиха Том Бартал нагоре по стълбичката, доведоха го до палача, протегнаха ръце към въжето...

Зяпнал, Бартълд гледаше осъдения. Бартал приличаше на Бартълд като две капки вода, ако не се вземаше пред вид само една дреболия.

Страните и челото на Бартал бяха покрити с белези от едра шарка.

— Сега е най-подходящото време за нападение — каза кръчмарят. — Готови ли сте, сър? Сър! Ей!

Той се обърна през рамо и видя, че шапката с перата се скрива зад ъгъла.

Евърит Бартълд се връщаше към флипера си, потънал в дълбока меланхолия. Сипаничав съвсем не подхождаше за плановете му.

Всичко беше напразно — нито един подходящ Бартълд. Той вече приближава хилядагодишната бариера.

По-нататък е забранено... Всеки случай, според закона.

Но той не може да се върне с празни ръце, пък и не желае.

Има все пак някъде във времето един Бартълд, подходящ за намисленото!

Отвори кафявото куфарче и извади от него малък тежък апарат. Там, в Настоящото Време, Бартълд бе броил за него няколко хиляди.

Старателно подготви апарата и го включи към темпорометъра.

Сега Бартълд е свободен да странствува във времето, където си поиска, ако ще и при неандерталците. Темпорометърът няма да отбележи нищо.

За миг на Бартълд се прииска да се откаже от всичко, което бе замислил, да се върне към сигурността, при жена си и при работата си. Твърде страшно става вече — да се впуснеш през границата на хилядолетието...

Пристигна в Англия от 662 година, в околностите на древната крепост Мейдън-Касъл. Скри флипера в горския гъсталак и облечен в най-прости дрехи от грубо ленено платно се отправи към крепостта.

Задмина двама голи до кръста пътници, които си пееха нещо на латински. Онзи, който вървеше отзад, удряше предния с кожен камшик. После смениха местата си, без дори да нарушат ритъма на ударите.

— Извинете, господа...

Но пътниците дори не го погледнаха.

Бартълд закричи нататък. След малко настигна някакъв човек с наметка, с арфа от едната страна и с меч от другата.

— Сър — обърна се към него Бартълд. — Знаете ли къде мога да намеря мой сродник, който тези дни е дошел тук? Нарича се Конър Лох Макбайртър.

— Знам — отвърна непознатият.

— Къде? — попита Бартълд.

— Той е пред теб — отвърна непознатият. Светкавично се дръпна назад, хвърли арфата върху тревата и измъкна меча.

Бартълд гледаше Байртър като омагьосан. Под дългите коси той видя точното копие на собствената си физиономия.

Най-сетне кандидатът е намерен!

Но кандидатът явно нямаше намерение да встъпва в сътрудничество. Като закричи бавно с извадения меч, Байртър

заповяда:

— Изчезвай, дяволе, иначе ще те насека на парчета!

— Аз не съм дявол! — обиди се Бартълд. — Аз съм твой роднина!

— Лъжеш — твърдо отвърна Байртър. — Наистина аз дълго странствувах по света и отдавна не съм си бил в къщи. Но добре помня всички членове на нашето семейство. Ти не си от тях. Значи си дявол, а моя вид си взел заради някаква магия!

— Почакай! — помоли Бартълд. — Ти никога ли не си се замислял за бъдещето?

— За бъдещето?

— Да, за бъдещето.

— Чувал съм за това чудно време, макар че самият аз живея само в днешния ден — промърмори Байртър и бавно отпусна мечата. — Познавах един чуждоземец. Когато беше трезвен, казваше, че е корнуелец, а когато се напиеше, бръцолевеше, че е фоторепортер от „Лайф“. Пъхаше се навсякъде, щракаше с някаква играчка и си мърмореше нещо под носа. Като го напиеш с медовина, седне, та ти разкаже за бъдещето.

— И аз съм от там — каза Бартълд. — Аз съм твой далечен роднина от бъдещето. А дойдох тук, за да ти предложа несметно богатство.

Байртър ловко пъхна мечата в ножницата.

— Твърде любезно е от твоя страна, родственико — каза вежливо той.

— Ела с мен — повика го Бартълд и го поведе към флипера.

В кафявото куфарче имаше всичко необходимо. С помощта на микроспринцовка Бартълд лиши Байртър от съзнание. После, като долепи електроди до челото му, той хипнотично го запозна накратко с историята на света, с английски език и с някои от американските обичаи.

Хипнобучението продължи почти две денонощия. През това време Бартълд с помощта на специален апарат присади кожа от пръстите си върху пръстите на Байртър. Сега вече двамата имаха еднакви отпечатъци.

После, като все поглеждаше в списъка, Бартълд снабди Байртър с някои недостигащи му особени белези и го избави от някои излишни.

Процесът на електролиза компенсира обстоятелството, че Бартълд бе започнал да оплешивява, а неговият сродник — не.

Когато всичко бе привършено, Байртър застана, хвана главата си с двете ръце и каза на съвременен английски език:

— Я виж, ти! Защо ме зашемети?

— Не се тревожи — отвърна Бартълд. — Хайде сега на работа!

Той изложи накратко своя план за обогатяване за сметка на корпорацията „Застраховка във времето“.

— Наистина ли ще ни заплатят? — попита Байртър.

— Ще заплатят, ако не могат да оспорят иска.

— И ще дадат толкова много пари?

— Да. Предварително проверих. Застрахователната премия за раздвояване на личността е фантастично висока.

— Не мога да разбера — каза Байртър. — Какво значи раздвояване на личността?

— Това се случва — обясни Бартълд, — ако пътешественик в Миналото пресече огледална пукнатина във фактурата на времето. Случва се извънредно рядко. Но пък когато стане... В Миналото, сам разбираш, е тръгнал един човек, а се връщат двама души, абсолютно еднакви. Всеки смята, че той именно е истинският, първоначалният, че само той има право на собствеността, на работата, че жена му е само негова и така нататък. Един от двамата трябва да се откаже от всички права и да отиде да живее в Миналото. Другият остава в родното време, но живее във вечен страх, с вечна тревога и чувство за вина.

— Хм — Байртър се замисли. — И често ли се случва това раздвояване?

— За цялата история на пътешествията във времето — десетина пъти, не повече. Вземат се предпазни мерки пътешествениците да бъдат по-далеч от Възлите на Парадокса и да спазват хилядогодишната бариера.

— Ти си отишъл по-далеч от хилядата години — вметна Байртър.

— Рискувах и спечелих.

— С толкова пари бих могъл да стана барон — мечтателно каза Байртър. — А в Ирландия може би дори и крал! Идвам с теб!

— Прекрасно. Разпиши се сега тук.

— Какво е това? — запита Байртър, като намръщено погледна хартията, която му подаде Бартълд.

— Само едно задължение: че като получиш от компанията полагащата ти се компенсация, веднага ще се върнеш в Миналото, в която си искаш епоха и ще се откажеш от всички и всякакви права в Настоящото. Подпиши се: „Евърит Бартълд“. Датата ще сложа по-късно.

— Всичко си предвидил, а? — въздъхна Байртър.

— Постарах се да се предпазя от досадни изненади. Ние тръгваме за моята родина, в моята епоха и аз имам намерение да остана там. Да тръгваме. Трябва да се подстрижеш и да се пооправиш.

Ръка за ръка двойниците закрачиха към флипера.

Мевис отвори вратата, изкрещя, плесна с ръце и падна в несвяс.

По-късно, след като мъжете я свестиха, тя успя да се овладее.

— Значи сполучи, Евърит! — каза тя. — Евърит!

— Аз съм — отвърна Евърит. — Запознай се с моя родственик Конър Лох Макбайртър.

— Невероятно! — извика мисис Бартълд.

— Значи, приличаме си, така ли? — попита съпругът ѝ.

— Неразличими сте! Просто сте неразличими!

— Отнине и присно — заповяда Бартълд — считай двама ни за Евърит Бартълд. Ще те следят детективи и следователи от застрахователната фирма. Помни: твой съпруг може да бъде всеки от нас или двамата заедно. Отнасяй се с нас съвсем по еднакъв начин.

— Както искаш, мили — с фалшива стеснителност изчурулика Мевис.

— Разбира се, освен онова... тоест, освен в сферата... в сферата... дявол да го вземе, Мевис, нима ти самата не можеш да познаеш кой от нас двама ни съм аз?

— Разбира се, че познавам, скъпи — изчурулика Мевис. — Жената навсякъде може да познае мъжа си.

С идването на двамата Евърит Бартълдовци в помещенията на застрахователната компания настъпи ужас, бъркотия и страх. Телефоните зазвъняха трескаво.

— Първият случай от подобен род за петнадесет години — съобщи мистър Гринз. — О, господи! Вие, разбира се, сте съгласни да минете през подробен преглед, нали?

Опипваха ги и ги мачкаха десетина лекари. Те откриха разлики, които много точно изброиха, означавайки ги с дълги латински термини. Но всички тези разлики не излизаха извън нормалните граници на отклоненията, които се срещат при темпоралните двойници.

Инженерно-технически работници от фирмата прегледаха темпорометъра, монтиран на флипера. Прегледаха и уредите за управление — върху тях бяха отбелязани епохите: Настояще, 1912, 1869, 1676 и 1595. Върху перфоментата бе пробита и 662 година — забранена година — но, както показваше темпорометърът, тази команда не е била изпълнена. Бартълд обясни, че случайно е натиснал копчетата, а после намерил за добре да остави всичко, както е било.

Това беше подозрително, но не даваше достатъчно основание фирмата да откаже изплащането на премията.

Мистър Гринз предложи компромисно решение, което и двамата Бартълдовци отхвърлиха. Той предложи още две други, но и те имаха същата участ.

Последната беседа се състоя в кабинета на Гринз. Двата Бартълдовци се разположиха от двете страни на бюрото и видът им показваше, че цялата тази история им е дотегнала ужасно.

— Ако щете ме убийте, но не разбирам — каза Гринз. — За епохите, в които сте се премествали вие, сър, и вие, сър, вероятността от попадане в огледална цепнатина е примерно едно на милион.

— Очевидно, точно тази една милионна е налице — отвърна Бартълд, а Байртър кимна с глава.

— И все пак всичко изглежда не... е добре, каквото има да става, ще стане. Уредихте ли въпроса за понататъшното си съвместно съществуване?

Бартълд протегна на Гринз документа, подписан от Байртър още в 662 година.

— Той ще замине незабавно, след като получи компенсацията си.

— Доволен ли сте от това, сър? — обърна се Гринз към Байртър.

— И още как! — отвърна последният. — Все едно, на мен не ми харесва тук.

— Как да разбирам това, сър?

— Искам да кажа — разбърза се Байртър, — че на мен винаги ми се е искало да се откъсна от обществото, имам си една заветна мечта

— да живея в някое тихо местенце, сред природата, сред обикновени хора и така нататък...

— Разбирам — със съмнение в гласа каза мистър Гринз. — А вие споделяте ли тези чувства, сър? — обърна се той към Бартълд.

— Безусловно — категорично заяви Бартълд. — И аз имам същите съкровени мечти. Но един от нас е принуден да остане — от чувство за дълг, нали разбирате. И затова се съгласих да остана аз.

— Разбирам — повтори Гринз, макар че тонът му ясно показваше, че той решително нищо не разбира. — Хм. Е, добре. Сега ви попълват чековете — на вас, сър, и на вас, сър. Можете да ги получите утре сутринта... Разбира се, ако до тогава не се появят доказателства за вашата недобросъвестност.

Бартълд хвана Байртър за ръката и го помъкна към вертолетите-автомати, при това съзнателно не седна в първия свободен.

Натисна копчето за управление, после погледна назад — не го ли преследват. Огледа кабината на вертолета, като провери дали няма скрита кинокамера или звукозаписваща апаратура. Едва след това каза на Байртър:

— Ти си един безнадежден кретен! Тази твоя глупост може да ни струва цялото състояние! Очевидно сега Гринз ни наблюдава внимателно. Ако открият и най-малката дреболия, която опровергава нашите права върху премията, това ще означава, че ни очаква Каторжническият Планетоид.

— Трябва да сме нащрек — разсъди Байртър.

— Радвам се, че го разбираш — отвърна Бартълд. — Довечера ще поиграем на карти, ще си поприказваме, ще прием кафе и изобщо ще правим всичко, сякаш че и двамата сме Бартълд. А сутринта ще отида за чековете.

— Става — съгласи се Байртър. — Ще се върна с удоволствие. Не разбирам как търпиш около себе си тази стомана и тези камъни. Не, аз отивам в Ирландия. Ще стана ирландски крал!

— Рано е още да мислиш за това — отговори Бартълд.

Отвори вратата и те влязоха в къщи.

— Здравей, мили — каза Мевис, като гледаше в пространството между двамата.

— Ти казваше, че винаги можеш да ме познаеш — сухо отвърна Бартълд.

— Разбира се, че те познавам, мили! — Мевис го дари с нежна усмивка. — Просто не ми се искаше да обиждам бедния мистър Байртър. Някой те търси по телефона, мили. Каза, че ще позвъни пак. Котенце, разгледах рекламите за кожите от ескарт. Полярният марсиански ескарт е малко по-скъп от обикновения, но...

— Звъни някой ли? — прекъсна я Бартълд. — Кой беше?

— Не си каза името. Но пък той е много по-здрав и козината има блясъка на дъгата, нещо изключително...

— Мевис! Какво искаше той?

— Нещо във връзка с раздвояване на личността — отвърна жена му. — Но нали там вече всичко е наред?

— Още нищо не е наред, докато нямам в ръцете си чека — разсърди се Бартълд. — А сега повтори дума по дума онова, което ти каза.

— Каза ми, че звъни относно твоята така наречена претенция към корпорацията „Застраховка във времето“...

— Така наречена? Каза ли направо „така наречена“?

— Дума по дума. Така наречената претенция към корпорацията „Застраховка във времето“. Каза, че трябвало непременно да говори с теб, и то срочно, преди да се е съмнало.

Бартълд стана син-зелен.

— И ти каза, че ще позвъни по-късно?

— Каза, че ще дойде лично.

— Какво значи това? — изпадна в паника Байртър. — Кой може да бъде? Дали не е някой застрахователен детектив?

— Точно така — подхвана Бартълд. — Очевидно е попаднал на някаква следа.

На вратата се позвъни.

— Отваряй, Бартълд, не се опитвай да се измъкнеш! — изгърмя някакъв глас.

— Не трябва ли да го убием? — осведоми се Байртър.

— Става много сложно! Да вървим! През черния изход!

— Но защо?

— Там е флиперът. Да бягаме в миналото! Нима не разбираш? Ако той имаше в ръцете си неоспорими доказателства, отдавна би ги предал на корпорацията. Значи само подозира. Може би се надява да

ни обърка с въпросите си. Ако успеем да му се изплъзнем до сутринта, ще бъдем в безопасност.

— А какво ще правя аз? — изхленчи Мевис.

— Завърти му главата — махна с ръка Бартълд и повлече Байртър през черния изход към флипера.

Дявол да го вземе! Инженерите и техниците от застрахователната компания бяха взели темпорометъра!

Всичко пропада! Без темпорометър флиперът не може да се движи. За миг Бартълд обезумя от страх, но веднага се окопоти и реши, че все пак трябва да се измъкнат.

Върху уредите бе останал фиксираният маршрут: Настояще Време и годините 1912, 1869, 1676, 1595 и 662. Затова в тези епохи може да се попадне и без темпорометър, като флиперът се управлява ръчно. Бартълд бързо натисна копчето „1912“ и хвана лоста за управление. До него стигна плачът на жена му и гласът на непознатия:

— Стой! Стой, на тебе ти казвам! — викаше той.

Бартълд и Байртър влязоха в салона, поръчаха си по халба пиво (десет цента за халба) и нагънаха безплатното мезе.

— Дяволски детектив, какво му трябваше да си пъха носа там, където не му е работа — промърмори Бартълд. — Е, сега се отървахме от него. Ще се наложи да платя солидна глоба за управление на флипера без темпорометър. Но сега вече имам пари.

— За мен всичко това е прекалено объркано — оплака се Байртър. Поклати глава и вдигна рамене. — Исках само да те питам по какъв начин бягството в Миналото ще ни помогне да си получим утре сутринта чековете от твоето Настояще. Но май че сега и сам се досетих.

— Разбира се. Смята се обективното време. Ако се скрием в Миналото за дванадесет часа, ще пристигнем в моята епоха дванадесет часа след нашето тръгване. Така се изключва възможността да пристигнем в мига на тръгването или дори по-рано. Обикновени правила за движението.

— А къде сме сега?

— В Ню Йорк, 1912 година. Много интересна епоха.

— Искам да си ида в къщи. А тези в сините дрехи що за хора са?

— Полицаи — отвърна Бартълд. — Явно търсят някого.

В салона влязоха двама мустакати полицаи, а след тях — необикновено дебел човек с дрехи, изцапани с печатарско мастило.

— Ето ги! — изрева Джеки Бика Бартълд. — Хванете тези близнаци, началници!

— Какво има? — осведоми се Евърит Бартълд.

— Ваш ли е екипажът, който стои на улицата?

— Да, сър, но...

— Всичко е ясно. Имам заповед да арестувам и двама ви. Така е казано: „В блестящ нов екипаж“. Обещано е и възнаграждение, кръгла сумичка.

— Този малкият се яви право при мен — каза Джеки Бика. — Казвам му, значи, че ще се радвам да му помогна... а трябваше да му зашия един, въшлив интригант, сукин...

— Господа — изпадна в паника Бартълд — ние не сме виновни в нищо.

— В такъв случай няма от какво да се страхувате. А сега — след мен!

Бартълд се измъкна от полияца, удари Джеки Бика по мутрата и изхвъркна на улицата. Байртър натисна с тока на обувката си крака на единия полияца, ръгна другия под лъжичката, отхвърли настрана Джеки Бика и се понесе след Бартълд.

Скочиха във флипера и Бартълд натисна копчето „1869“.

Скриха флипера на файтонджийската пиаца и тръгнаха към близката градина. Разкопчаха ризите си и се изтегнаха в тревата.

— От къде детективът знае нашия маршрут? — запита Байртър.

— Той знае, че нямаме темпорометър, затова са ни достъпни само тези години.

— Значи и тук е опасно? — заключи Байртър. — Може би ни търси?

— Може би — уморено се съгласи Бартълд. — Но нали още не ни е намерил? Още няколко часа и сме в безопасност.

— Убедени ли сте в това, джентълмени? — чуха те мазен глас.

Бартълд вдигна глава и видя Бен Бартолдер, а в лявата му, здрава ръка — малък пистолет.

— Значи той и на вас е предлагал възнаграждение! — възкликна Бартълд.

— И още как! Смяя да ви уверя, че това беше много привлекателно предложение. Но то не ме вълнува.

— Не ви вълнува? — попита Байртър.

— Съвсем не. Вълнува ме само един въпрос. Искам да знам кой от вас ме прати за зелен хайвер снощи в салона?

Бартълд и Байртър се спогледаха, после погледнаха Бен Бартолдер.

— Никой досега не е посмял безнаказано да обижда Бен Бартолдер. Макар че имам само една ръка, аз меря сили с всеки двурък! И така, нужен ми е онзи, вчерашният. А другият да си върви с мир.

Бартълд и Байртър станаха. Бартолдер се дръпна назад, така че и двамата оставаха под прицела му.

— Кой от вас, джентълмени? Не съм от търпеливите.

Стоеше пред тях и се поклащаше предизвикателно, злобен и ядосан като гърмяща змия.

Отчаян Бартълд се чудеше защо Бен Бартолдер още не стреля, защо още не ги е проснал и двамата.

Но после реши загадката и веднага състави единствения възможен план за действие.

— Евърит — извика той на Байртър.

— Какво има, Евърит? — отвърна онзи.

— Сега ще се обърнем с гръб към него и ще тръгнем към флипера.

— А пистолетът?

— Той няма да стреля. Идваш ли?

— Идвам — процеди Байртър през стиснатите си зъби.

— Стой! — завика Бен Бартолдер. — Стой, ще стрелям!

— Няма да стреляш! — озъби се Бартълд, крачейки. Те вече бяха успели да излязат на улицата и приближаваха целта.

— Няма да стрелям ли? Мислиш, че ще се уплаша?

— Не е там работата — обясни Бартълд, приближавайки флипера. — Просто характерът ти не е такъв, че да застреляш съвсем невинен човек. А единият от нас е невинен, нали?

— Не ме интересува! — изкрещя Бартолдер. — Кой от вас беше? Признай си, страхливецо нещастен! Кой? Викам те на честен бой. Признайте си, иначе и двама ви ще застрелям на място!

— А какво ще кажат момчетата? — пресече го Бартълд. — Ще кажат, че нервите на едноръкия не са издържали и е убил двама невъоръжени чужденци!

Качиха се във флипера и затвориха вратата. Бартолдер скри пистолета в джоба си.

— Добре, мистър — каза Бен Бартолдер. — Ти беше тук два пъти и се пази да не ми пресечеш пътя трети път. Ще почакам. Следващия път няма да ми се измъкнеш.

Обърна се и закрачи по пътя.

Трябваше да бягат от Мемфис. Но къде да отидат? Бартълд не искаше и да помисли за Кьонигсберг от 1676 година и за Черната Смърт. Лондон от 1595 година гъмжеше от престъпници, приятели на Том Бартал, и всеки от тях с радост би прерязал гърлото му като на предател.

— Ако ще загиваме, нека е с музика — реши Бартълд. — Да вървим в Мейдън-Касъл.

— Ами ако той дойде и там?

— Няма да дойде. Законът забранява пътешествуването на разстояние повече от хиляда години. А на един застрахователен детектив и на ум няма да му дойде да го наруши.

И ето, най-после над зелените полета издигна слънцето, топло и жълто.

— Не е идвал — съобщи Байртър.

Бартълд трепна и се събуди.

— Какво?

— Разтъркай очите си! Ние сме спасени. Нали в твоето Настояще е вече сутрин? Значи спечелихме и аз ще стана крал на Ирландия!

— Да, ние спечелихме — съгласи се Бартълд. — Дявол да го вземе!

— Какво стана?

— Детективът! Виж, ето го там!

— Нищо не виждам. Дали не ти се е сторило само?...

Бартълд удари Байртър с камък по тила.

После опипа пулса му. Ирландецът беше жив, но няколко часа щеше да остане в безсъзнание. Когато дойде на себе си, няма да има нито спътник, нито кралство.

„Много жалко“ — помисли си Бартълд. Но при стеклите се обстоятелства беше рисковано да се връща с Байртър. По-лесно ще бъде да отиде сам в застрахователната компания и да вземе чека на името на Евърит Бартълд. А след половин час ще иде още веднъж и ще вземе и другия чек, попълнен на името на Евърит Бартълд.

Така е и по-изгодно!

Флиперът спря в двора на къщата на Бартълд. Евърит Бартълд бързо изкачи стълбите и заудря с юмруци по вратата.

— Кое е? — чу се гласът на Мевис.

— Аз съм! — закрещя Бартълд. — Всичко е наред. Мевис, всичко стана от хубаво по-хубаво.

— Кой? — Мевис отвори вратата, погледна го и ревна.

— Успокой се — каза Бартълд. — Знам, че си се вълнувала страшно, но сега всичко вече е наред. Ще отида за чековете, а после ние с теб...

Бартълд млъкна. До Мевис на прага се показва мъж — нисичък, започнал да оплешивява, с невзрачно лице, с очи, които кротко проблясваха изпод очилата с рогови рамки.

Бартълд се вгледа в Бартълд, който се бе появил до Мевис.

— Преследваше ме... — започна той.

— Преследвах те аз — прекъсна го двойникът му. — Разбира се, преоблечен, та ти си беше спечелил куп врагове във миналото. Кретен, защо избяга!

— Помислих те за детектив. А ти защо ме гонеше?

— Поради една единствена причина.

— И коя е тя?

— Можехме да забогатеем като в приказките — каза двойникът. — Ние бяхме трима — ти, Байртър и аз. Можехме да отидем тримата в компанията и да поискаме премия за разтрояване на личността!

— Разтрояване на личността! — изпъшка Бартълд. — Такова дори не ми се е присънвало!

— Щяха да ни изплатят чудовищно голяма сума. Много повече, отколкото за обикновено раздвояване. Повдига ми се, като те гледам

само...

— Какво да се прави — каза Бартълд. — Стореното — сторено. В крайна сметка ще получим премия за просто раздвояване, а после вече ще решаваме...

— Аз получих и двата чека и се разписах и за тебе. Ти за съжаление отсъствуваше.

— В такъв случай, дай ми моята част.

— Не ми дрънкай глупости — намръщи се двойникът.

— Тя ми се полага! Ще отида в Застрахователната и ще разкажа...

— Там няма и да те изслушат. Аз подписах твоя отказ от всички права. Ти дори нямаш право да се намираш в Настоящото, Евърит.

— Не постъпвай така с мен! — замоли се Бартълд.

— Защо не? Ти как постъпи с Байртър?

— Дявол да го вземе, не твоя работа да ме съдиш! — извика Бартълд. — Та ти — това съм аз!

— А кой да те съди, ако не ти самия?

На това Бартълд нямаше какво да възрази. Той се обърна към Мевис.

— Скъпа — каза той, — ти твърдеше, че винаги можеш да познаеш своя мъж. Нима сега не ме познаваш?

Мевис се дръпна навътре. Бартълд забеляза, че на шията ѝ блести огърлица от рууми и повече нищо не попита.

В двора се приземи полицейски вертолет. От него изскочиха трима.

— Точно от това се страхувах — им каза двойникът. — Моят двойник, както знаете, днес сутринта получи своя чек. Той се отказа от всички права и замина за Миналото. Подозирах, че ще се върне и ще ми поиска още нещо.

— Повече няма да ви тревожи, сър — обеща един от полицаите и се обърна към Бартълд.

— Ей, ти! Качвай се на твоя флипер и се измитай в Миналото! Ако те видя още веднъж, ще стрелям без предупреждение!

Бартълд беше добър актьор.

— С радост бих си отишъл, но моят флипер има нужда от ремонт. Той няма темпорометър.

— За това е трябвало да мислиш, преди да подпишеш отказа от правата си — заяви полицаят. — Мърдай!

— Моля ви! — каза Бартълд.

— Не! — отвърна Бартълд.

Бартълд знаеше, че като своя двойник и той би отговорил така.

Седна във флипера и затвори вратичката. И в някакво вцепенение започна да прехвърля в ума си възможните варианти (ако те можеха да се нарекат „възможни“).

Ню Йорк, 1912 година? Но там са полицаите и Джеки Бика. Мемфис 1869 година? Бартолдер чака с нетърпение третото му посещение. Или Кьонигсберг, 1676 година? Чумата! Или Лондон, 1595 година? Там са главорезите — приятели на Том Бартал. Мейдън-Касъл, 662 година? А какво ще прави с разярения Конър Лох Макбайртър? „Този път — помисли си Бартълд — нека мястото само ме избере.“

И като замижа, натисна наслуки едно от копчетата.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, броеве
8-9/1983 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.